

11. 3. 2021

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Ústavní soud a jeho stanovisko k omezení maloobchodního prodeje a poskytování služeb

Ústavní soud v současné době zažívá nebyvalý zájem veřejnosti, neboť některá z jeho rozhodnutí vztahující se na vyhlášený nouzový stav a rozhodnutí Vlády České republiky s tímto souvisejícími se dotýkají takřka každého z nás. Mezi takovéto rozhodnutí rozhodně patří i nález Ústavního soudu sp. zn. Pl. ÚS 106/20 ze dne 22. 2. 2021 (dále jen „nález“), kterým byla zrušena část usnesení Vlády České republiky zakazující maloobchodní prodej a poskytování služeb. Podnět na zrušení daného opatření přišel od skupiny 63 senátorů (dále jen „navrhovatelka“), kterým vadilo, že zákaz nepřiměřeně a iracionálně zasahuje do základního práva svobodně podnikat podle čl. 26 Listiny základních práv a svobod.

Dále navrhovatelka namítala nerovný přístup k podnikatelům záviselý na sortimentu prodávaného zboží, který pramenil rovněž z toho, že Vláda v napadených usneseních ani při jejich přijímání nijak neobjasnila, proč některé provozovny mají ze zákazu výjimku, zatímco jiné nikoliv. Jak již jsem uvedl výše, Ústavní soud v části navrhovatelce vyhověl a já bych v tomto článku chtěl popsat části předmětného nálezu, které považuji za nejdůležitější.

Opatření s životností jepice

Zcela zásadní problém u daných vládních opatření je, že jejich životnost není velká. Naopak dalo by se říct, že se v současné době mění rychleji než počasí, přičemž ponechme stranou, zda za to může jistá dávka nekompetence, nebo snaha reagovat co nejučinněji na vyvíjející se situaci. Stejnou situaci potkalo i navrhovatelkou napadené usnesení, a tedy se nabízel otázka, jak s tímto Ústavní soud naloží. Vláda navrhovala, aby Ústavní soud předmětné řízení zastavil, s odkazem na jeho dřívější judikaturu, ve které je uvedeno:

„Projednání návrhu, bez ohledu na aktivní legitimaci navrhovatelky, totiž brání, že napadená usnesení již pozbyla platnosti ve smyslu § 67 odst. 1 zákona o Ústavním soudu (viz podrobněji body 4 a 5 tohoto usnesení); Podle citovaného ustanovení se přitom řízení o zrušení zákonů a jiných právních předpisů zastaví, jestliže zákon, jiný právní předpis nebo jejich jednotlivá ustanovení, jejichž zrušení je navrhováno, pozbudou platnosti před skončením řízení před Ústavním soudem.“ [1]

Nicméně tento případ nebyl totožný, neboť zde navrhovatelka projevila více aktivity a své podání doplnila tak, aby reagovala na aktuální opatření. Ústavní soud její aktivitu po zásluze odměnil tím, že uvedl *„V minulosti v případech, kdy v průběhu řízení namísto již neplatného právního předpisu byl vydán obsahově totožný nový právní předpis, připustil Ústavní soud změnu návrhu a v souladu s ní pokračoval v řízení ve vztahu k tomuto novému právnímu předpisu (nález ze dne 20. 11. 2002, sp. zn. Pl. ÚS 8/02 ze dne 20. 11. 2002). K závěru o takovém postupu Ústavní soud dospěl i přímo ve vztahu k v současnosti přijímaným krizovým opatřením, pro které bývá charakteristická poměrně krátká „životnost“. V usnesení ze dne 8. 12. 2020, sp. zn. Pl. ÚS 102/20 Ústavní soud konstatoval, že dojde-li v průběhu řízení před Ústavním soudem ke zrušení napadeného krizového opatření, závisí procesní postup Ústavního soudu i na aktivitě navrhovatele v tom směru, že bude-li totiž obsahově totožná či*

obdobná norma vtělena do nového krizového opatření, v zásadě navrhovateli nic nebrání, aby svůj návrh patřičně doplnil.

V nyní projednávaném případě byla bodem I./1. usnesení vlády č. 57 přijata nová právní úprava, která je – až na některé výjimky – obdobná jako úprava předchozí. Nicméně v důsledku krátké „životnosti“ krizových opatření není již k dnešnímu dni účinné ani usnesení vlády č. 57, které bylo nahrazeno usnesením vlády č. 78, přičemž však v napadeném bodě I./1. jsou obě usnesení totožná.“ [2]

Stručně řečeno vláda se jen tak lehce nemůže vykrotit z toho, aby místo napadeného opatření vydala jiné, když obsahově je takřka totožné, tedy obsahuje i dříve napadené body, a ještě na tuto změnu navrhovatelka aktivně reaguje doplněním svého podání.

Život je třeba chránit, ale musí to dávat smysl

Dalším zajímavým bodem předmětného nálezu je posuzování Ústavního soudu, zda je dostatečně ospravedlnitelné odlišné zacházení, resp. diskriminace. Neboť Ústavní soud shledal, že zákaz maloobchodního prodeje a služeb při výjimkách uvedených v napadeném opatření je diskriminační, když někdo může své zboží prodávat a druhý nabízející leckdy i totožný sortiment má svou provozovnu na základě vládního opatření uzavřenou. Nejvíce do očí bijící příklad je, že velké obchodní řetězce mohly nabízet k prodeji mimo jiné i určitý druh sortimentu, nicméně maloobchody nabízející výlučně tento sortiment musely být zavřené. Pro úplnost se ale hodí říct, že tento diskriminační nešvar byl již v novém opatření odstraněn a to tím způsobem, že byl zakázán prodej daného sortimentu i ve velkoobchodech.

Přesto však zůstaly k úvaze příklady, zda prodej oblečení nebo služby kadeřnictví napomáhají šíření epidemie koronaviru více, než např. prodej květin, nebo prodej v galanterii. K tomuto Ústavní soud uvedl, že jinak nezpochybnuje legitimní cíle, které napadené opatření sleduje (tedy zabránění šíření epidemie, snížení mobility osob, které dané zavření provozovny chtěly navštívit), nicméně je třeba posuzovat, zda pro toto odlišné zacházení s jednotlivými prodejny existují dostatečně silné důvody, přičemž je třeba vzít v potaz, zda sledovaného cíle nebylo možno dosáhnout jiným, méně omezujícím způsobem. [3] Pouhé konstatování vlády ze dne 22. 10. 2020, že „*při závažné infekci, která se přenáší cestou kontaminovaných kapének a aerosolu, je třeba předcházet koncentraci lidí zejména v uzavřeném prostoru, za případného stanovení dalších podmínek jejich setrvávání v takovém místě. Je proto potřebné použít nástroje, jak regulovat provoz v takových místech,*“ nemůže přesvědčivě obstát. [4] Neboť jak uvedl Ústavní soud, z žádného relevantního zdroje není zřejmé, proč vláda přitom, když omezila veškeré maloobchodní prodeje a poskytování služeb v provozovnách a zároveň stanovila rozsáhlý seznam výjimek (slovy Ústavního soudu připomínající „*telefonní seznam*“), stanovila právě tyto výjimky. [5]

Abych byl férový, určitě se hodí zdůraznit, že Ústavní soud se na několika místech předmětného nálezu vlády zastává, kdy uvádí, že: „*si plně uvědomuje, že vláda byla v souvislosti s pandemickou krizí postavena před problémy, jejichž řešení prostřednictvím právní regulace je z mnoha důvodů mimořádně obtížné. Orgánům veřejné moci – což zdaleka neplatí pouze o České republice – v první řadě chybějí zkušenosti s řešením krize obdobného rozsahu a navíc je epidemická situace velmi dynamická a ani mezi odborníky nepanuje úplná shoda na tom, jak ji hodnotit a potažmo co nejefektivněji regulovat.*“ [6]

Nicméně v návaznosti na výše uvedené Ústavní soud dodává, že: „*Požadavek racionálního a navenek seznatelného odůvodnění opatření zasahujícího do základních práv, a to způsobem, který vyvolává mezi srovnatelnými subjekty rozdílné dopady, je přitom imanentní součástí testu diskriminace, tzn. posouzení toho, zda jde o odlišné zacházení dostatečně odůvodněné a přiměřené. Jen v tomto*

případě je možno považovat toto odlišné zacházení za ospravedlnitelné. V podmínkách právního státu je totiž nemyslitelné, aby jakýkoliv akt orgánu veřejné moci, který zasahuje do základních práv, nebyl racionálně a přesvědčivě odůvodněn, případně aby alespoň nebylo toto jeho odůvodnění seznatelné v rámci následného soudního přezkumu.“ [7]

Závěr

Tedy sečteno podtrženo, Ústavní soud si plně uvědomil, že současná nastalá situace je jiná než, za „klidného počasí“, a tedy není zde dána potřeba trvat na přílišném formalismu. Nicméně zároveň tato situace nemůže být záminkou pro druhý extrém, tedy aby vláda nebyla schopná uvést relevantní a konkrétní důvody, které jí vedly k tomu, proč přistoupila k uvedeným plošným zákazům a ne zvolila jiná, méně invazivní opatření, a zároveň z tohoto stanovila velkou řadu výjimek, které však nejsou logicky zdůvodněné, a tedy nelze s jistotou určit, zda se nejedná ze strany vlády o nepřijatelnou libovůli. [8]

Mgr. Filip Shrbený,
advokátní koncipient

LANGMEIER & CO
advokátní a insolvenční kancelář

[Langmeier & Co., advokátní kancelář s.r.o.](#)

Na Bělidle 997/15
150 00 Praha 5

Tel.: +420 222 200 250
Email: info@langmeier.cz

[1] Usnesení Ústavního soudu ze dne 8. 12. 2020, sp. zn. Pl. ÚS 102/20

[2] Nález Ústavního soudu sp. zn. Pl. ÚS 106/20 ze dne 22. 2. 2021, bod 37, 38

[3] Nález Ústavního soudu sp. zn. Pl. ÚS 106/20 ze dne 22. 2. 2021, bod 62

[4] Nález Ústavního soudu sp. zn. Pl. ÚS 106/20 ze dne 22. 2. 2021, bod 65

[5] Nález Ústavního soudu sp. zn. Pl. ÚS 106/20 ze dne 22. 2. 2021, bod 70

[6] Nález Ústavního soudu sp. zn. Pl. ÚS 106/20 ze dne 22. 2. 2021, bod 68

[7] Nález Ústavního soudu sp. zn. Pl. ÚS 106/20 ze dne 22. 2. 2021, bod 73

[8] Nález Ústavního soudu sp. zn. Pl. ÚS 106/20 ze dne 22. 2. 2021, bod 93

Další články:

- [Byznys a paragrafy, díl 37.: Povinná forma jednání ve smlouvách](#)
- [EUDAMED: Jednotná databáze mění pravidla hry na trhu zdravotnických prostředků](#)
- [AML a diskriminace v realitní praxi: chyby, které mohou vyjít draho](#)
- [Nový zákon o veřejných dražbách, aukce a obálkové metody](#)
- [Revize zájezdové směrnice: co přináší, co hrozilo a co to znamená pro praxi](#)
- [Kupní smlouva o převodu nemovitosti bez uvedení výše kupní ceny](#)
- [Druhá „tlačítková novela“: povinné tlačítko pro odstoupení od smlouvy](#)
- [Souhlas s veřejným užíváním pozemku jako překážka nároku na bezdůvodné obohacení - nález Ústavního soudu sp. zn. I. ÚS 2541/25](#)
- [Kupní smlouva bez přesného určení kupní ceny](#)
- [Nová pravidla ICC pro rozhodčí řízení: Přehled klíčových změn účinných od 1. června 2026](#)
- [Byznys a paragrafy, díl 36.: Doložka o mlčenlivosti](#)